

Συνέχεια από τη σελίδα 1

τίτλο: «Το Γυμνάσιο Αγνάντων, ο Πνευματικός Φάρος των Τζουμέρκων», του συγγραφέα κ. Χρήστου Τούμπουρου.

Το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Αγνάντων αλλά και εγώ ως Δήμαρχος πιστεύουμε ότι εγκρίνοντας τις σχετικές διαπάνες εκπληρώνουμε τους σκοπούς της Δημοτικής Αρχής καθόσον προάγουμε τα κοινωνικά και πολιτιστικά συμφέροντα και τα πνευματικά ενδιαφέροντα των δημότηών μας.

Εγώ δεν θα σας παρουσιάσω το περιεχόμενο του βιβλίου. Σας λέγω μόνο ότι το διάβασα, μου άρεσε και ορισμένα κείμενα τα διάβασα δυο και τρεις φορές. Οι επόμενοι αγορητές ως ειδικοί επιστήμονες θα παρουσιάσουν το βιβλίο και θα κάνουν κριτική αξιολόγηση επί του περιεχομένου του.

Όσοι τελειώσατε το Γυμνάσιο Αγνάντων έχουμε εικόνες και βιώματα από μια συγκριμένη μικρή χρονική στιγμή. Διαβάζοντας το βιβλίο θα γνωρίσουμε την ιστορία του Γυμνασίου από το έτος 1939. Δεν είναι υπερβολικός ο τίτλος «Πνευματικός Φάρος των Τζουμέρκων». Τον Φάρο αυτό τον δημιούργησαν οι μαθητές, οι καθηγητές και οι αρχές των Αγνάντων (Κοινοτικό Συμβούλιο - Οικοτροφείο Αγνάντων). Υπάρχουν τα στοιχεία στο βιβλίο από τα οποία φαίνεται πως το μεγαλοπρεπές για την εποχή του αυτό κτήριο κατασκευάστηκε με δάνεια της Κοινότητας Αγνάντων και με προσωπική εργασία των Αγναντιτών.

Εγώ προσωπικά τα τελευταία χρόνια όταν έβλεπα αυτό το κτήριο, ένιωθα μέσα μου ότι μας έδωσε πολλά και δεν του δώσαμε τίποτε. Η λύτρωση φαντάζομαι για όλους μας, ήρθε με την έκδοση αυτού του βιβλίου από τον Χρήστο Τούμπουρο ο οποίος με σαφήνεια και σεβασμό περιγράφει την ιστορική πορεία του Γυμνασίου Αγνάντων.

Ιδιαίτερη εντύπωση μου έκαναν τα στατιστικά στοιχεία που αναφέρονται στο βιβλίο. Συγκεκριμένα στην αρχή της δεκαετίας 1952 -1962 το 75% των μαθητών των Δημοτικών Σχολείων της περιφέρειας του Γυμνασίου Αγνάντων πήγε στο Γυμνάσιο και στο τέλος της ίδιας δεκαετίας πήγε το 94%. Τα έτη 1958 - 1962 το 83% των μαθητών του Γυμνασίου Αγνάντων εισήχθη σε Ανώτερες και Ανώτατες Σχολές. Τα ποσοστά αυτά την εποχή εκείνη δεν ήταν μόνο καλύτερα από τον μέσο όρο στην Ελλάδα αλλά ήταν πολύ καλύτερα από τα αντίστοιχα της Γαλλίας που επένδυε περισσότερο από κάθε Ευρωπαϊκή χώρα στη Παιδεία.

Δεν έχουμε χρεία άλλων μαρτύρων που να επιβεβαιώσουν ότι το Γυμνάσιο Αγνάντων

«ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΓΝΑΝΤΩΝ, Ο Πνευματικός Φάρος των Τζουμέρκων»

υπήρξε ο Πνευματικός Φάρος των Τζουμέρκων.

Σήμερα το Γυμνάσιο Αγνάντων έχει δεκαεξί μαθητές. Το «λιπόσαρκο και ετοιμόροπο σώμα του», όπως το χαρακτηρίζει ο κ. Μιχάλης Χάρος, μετά βίας στέκεται όρθιο.

Στην αρχή του βιβλίου υπάρχει ένα ωραίο κείμενο των Καθηγητών του Γυμνασίου Αγνάντων που σχολιάζουν τη σημερινή πραγματικότητα.

Είναι εκόδο για την Πολιτεία να σβήσει το τρεμάμενο φως του. Δεν είναι όμως και δύσκολο να ρίξει λίγο λάδι ακόμα για να φωτίζει στα Τζουμέρκα, στην άκρη της ελληνικής επικράτειας.

Τελειώνοντας θέλω να ευχαριστήσω τον Χρήστο Τούμπουρο που παρεχώρησε στον Δήμο Αγνάντων τα πνευματικά δικαιώματα αυτού του ποιήματος και να τον συγχαρώ για την εξαιρετική δουλειά που έκανε.

Θέλω να ευχαριστήσω και όλους όσοι κατέθεσαν τις αναμνήσεις τους και συμπεριλήφθηκαν στο βιβλίο.

Εύχομαι, αγαπητέ Χρήστο, να έχεις υγεία και σύντομα να δούμε τυπωμένο τον δεύτερο Τόμο, για το Γυμνάσιο Αγνάντων».

2. Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ Π.Σ.Ε. Κ. ΚΩΣΤΑΣ ΑΛΕΞΙΟΥ:

Πρόεδρος της Πανεπιστημιακής Συνομοσπονδίας Ελλάδος συγχάρηκε το Συγγραφέα για το έργο του και το Δήμο Αγνάντων για την εκδοτική του δραστηριότητα. Σημείωσε με έμφαση ότι Γυμνάσια υπήρχαν πολλά στην Ήπειρο, αλλά το

Γυμνάσιο Αγνάντων απέκτησε λάμψη και κύρος, γιατί στηρίχτηκε σε γερές πνευματικές βάσεις που είχαν τεθεί στα Αγναντα από πολύ παλιά, χάρη στο ξακουστό «Ελληνικό Σχολείο» που λειτουργήσε εκεί αμέσως μετά την απελευθέρωση των Τζουμέρκων (1881). Τη Ζεστή ή φωτεινή εκείνη φλόγα γιγάντωσε αργότερα το Γυμνάσιο Αγνάντων. Συγχαρητήρια στο Συγγραφέα του βιβλίου και στους οργανωτές της εκδήλωσης.

3. Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΟΜΟΣΠ. ΤΖΟΥΜΕΡΚΙΩΤΩΝ Κ. ΧΡ. ΛΑΝΑΡΑΣ:

Συγχαίρω τον Συγγραφέα Χ.

Τούμπουρο και σημειώνω με ιδιαίτερη χαρά την αξιόλογη πνευματική κίνηση που εκδηλώνεται τα τελευταία χρόνια στην περιοχή των Τζουμέρκων, με επίκεντρο το Δήμο Αγνάντων. Πρόσθεσε ότι «τα Τζουμέρκα άρχισαν να βγαίνουν στο προσκήνιο και, όπως φαίνεται, η προσέχης δεκαετία, θα είναι η δεκαετία των Τζουμέρκων».

4. Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤ. ΑΓΝΑΝΤΙΩΝ ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΔΟΥΛΟΥ:

«Η Αδελφότητα Αγναντιτών της Αθήνας, ως συνδιοργανώτρια της απομνήνης πνευματικής εκδήλωσης, σας καλωσορίζει και σας ευχαριστεί για την τιμή που μας κάνετε. Τιμάτε την περιοχή μας, τιμάτε την Ιστορία της, αλλά και τους ανθρώπους που συνέβαλαν και συμβάλουν στην πνευματική ανάπτυξη και στον πολιτισμό του τόπου μας, της Πατρίδας μας.

Τιμάτε και τιμούμε όλοι μαζί την προσφορά του κορυφαίου Πνευματικού Ιδρύματος των Τζουμέρκων, του Γυμνασίου Αγνάντων, του φεγγοβόλου Φάρου που φώτισε και φωτίζει το νου και τις ψυχές όλων των Τζουμερκιωτών, που φώτισε την πορεία της ζωής μας προς την πρόοδο και τη δημιουργία.

Αυτό το φως δε σβήνει ποτέ από μέσα μας. Αυτό οδηγεί απόψε το νου και η καρδιά όλων μας στο Γυμνάσιο Αγνάντων, για να προσκυνήσουμε με ευγνωμοσύνη στο Ναό του Πνεύματος.

Σ' αυτό το πνεύμα είναι εμποτισμένο και το βιβλίο του Χρ. Τούμπουρου. Αυτό το πνεύμα αντανακλάται μέσα από τις σελίδες του βιβλίου και διαχέεται απαλά προς όλους εμάς τους Τζουμερκιώτες, προς όλη την κοινωνία μας. Ο καθένας μας θα βρει στο βιβλίο ένα κομμάτι του εαυτού του, της ζωής και της σταδιοδρομίας του, ένα κομμάτι των δικών του ανθρώπων. Σ' αυτό θα βρει ερεθίσματα για περιουλογή, αναγνώριση και ευγνωμοσύνη.

Η Αδελφότητα Αγναντιτών της Αθήνας αισθάνεται ιδιαίτερη χαρά και υπερηφάνεια, γιατί χωριανοί μας, άνθρωποι δικού μας, μέλη και στελέχη της Αδελφότητάς μας, που τη λάμπρυναν και τη λαμπρύνουν, αλλά και άλλοι συμπολίτες μας, ανοίγουν δρόμους και ορίζοντα, χρήσιμους και στους νεώτερους. Ανοίγουν λεωφόρους προς το χρέος έναντι του τόπου μας.

Εκ μέρους της Αδελφότητας ευχαριστώ το Δήμο Αγνάντων και ιδιαίτερα το Δήμαρχο κ. Χρ. Χασιάκο, για την ανάληψη της διατάξης έκδοσης των πνευμα-

τικών έργων των συμπατριωτών μας. Τέτοια έργα μένουν στην αιωνιότητα και τιμούν τους δημιουργούς, τους χορηγούς και τον τόπο μας.

Συγχαίρω θερμά το Συγγραφέα του Βιβλίου «ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΓΝΑΝΤΩΝ Ο Πνευματικός Φάρος των Τζουμέρκων» Χρ. Τούμπουρο. Του εύχομαι και τον παροτρύνω να συνεχίσει την πνευματική του προσφορά στην Ιστορία του τόπου μας και στον Πολιτισμό μας. Σας ευχαριστώ».

5. Ο ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ κ. ΚΩΣΤΑΣ ΜΑΡΓΟΝΗΣ

(Πρόεδρος της ΙΛΕΤ): «Κυρίες και κύριοι, Φίλες και Φίλοι,

Ο Χρ. Παπακίτσος, με απaráμιλλο τρόπο, φώτισε τον μύθο του Γυμνασίου Αγνάντων: «Ο πανύψηλος και μεγαλοπρεπής φάρος ακτινοβόλουσε άπλετο φως και καταύγαζε όλα τα τζουμερκοχώρια, αγκαλιάζοντας με θαλπωρή τους διψασμένους για μάθηση κατασβραχσταξιδιάρηδες ένας θαυμάσιος νεολογισμός Τζουμερκιώτες, για να τους οδηγήσει με σιγουριά στον ανηφορικό δρόμο προς τα πολυτελή σολόνια του πνεύματος και του πολιτισμού... Σμίλευε ψυχές, λέπνυσε το πνεύμα και διαμόρφωνε ισχυρές προσωπικότητες». (Τζουμερκιωτικά Χρονικά, τ. 9, σελ. 168-9)

Ο Χρ. Τούμπουρος, ανέδειξε τον πνευματικό φάρο των Τζουμέρκων, με τον δικό του, μοναδικό σε έμπνευση και οργάνωση, τρόπο, την εργατικότητα και το ήθος που δεν μπο-

ρεί παρά να τα αντλεί από τα γυμνασιακά του χρόνια, από το πνεύμα που ακτινοβόλουσε το Γυμνάσιο Αγνάντων, από την παιδευτική επίδραση που αυτό άσκησε στον συγγραφέα. Κατά τον Πλάτωνα «μεγίστον μάθημα ρητόν ουδαμώς έστιν ως άλλα μαθήματα».

Το βιβλίο του Χρ. Τούμπουρο θεωρώ ότι αποτελεί καινοτομία, παρέκκλιση από το ειωθός. Πρόκειται για μια ρη-έκελευθη αναπαράσταση της απουσίας. Σε πρώτο επίπεδο, σε πρώτη ανάγνωση, είναι η ιστορική πορεία του Γυμνασίου Αγνάντων, από το 1946, έτος επαναλειτουργίας, μετά τα πέτρινα χρόνια της κατοχής και του εμφυλίου, ως τις μέρες μας. Όμως, μια πιο ενδελεχής προσέγγιση, μια δεύτερη ματιά, αποκαλύπτει τα θεμελιώδη γνωρίσματα μιας διαφορετικής ιστορίας, που αποτελεί συνάμα πρόκληση για τον αναγνώστη. Δεν αρκείται στην ανασύσταση των γεγονότων στον άξονα του χρόνου, αλλά αναζητά τις κοινωνικές και ψυχολογικές παραμέτρους

του γεγονότος. Κατά τον J. P. Vernant, τον γάλλο Ελληνιστή και ιστορικό, η πράξη της μνήμης, η γραπτή μαρτυρία, είναι μια ανθρώπινη κατασκευή που φωτίζει τις κοινωνικές και ψυχολογικές παραμέτρους των γεγονότων, που συχνά είναι πολλαπλές. (Ρ. Vernant, Περί Ορίων, Αθήνα 2008, σ. 11-23).

Έχω την εντύπωση ότι στο έργο του Χρ. Τούμπουρου η Μνημοσύνη, η θεοποιημένη μνήμη των Ελλήνων της αρχαϊκής περιόδου που γνωρίζε τα πάντα και εμπνέει τον δημιουργό, του χαρίζει την ικανότητα να διασώζει όσα έχουν συμβεί ανα να τα είχε ζήσει.

Το έργο όμως έχει και μια επιστημονική διάσταση, εξόχως ενδιαφέρουσα. Καθώς κινείται ανάμεσα στην προφορική μνήμη και τα γραπτά αρχεία, στόχος του είναι να αποκαταστήσει ή να ανασυστήσει την αλήθεια. Το γεγονός δεν απομονώνεται από τα συμφοραζόμενά του, αφού τα πρόσωπα που το βίωσαν, όσοι καταθέτουν την μαρτυρία τους στο βιβλίο, το φωτίζουν πολύ πρισματικά. Το γεγονός επομένως συνιστά το όλον. Η ιστορική μνήμη συνδέεται μ' έναν μοναδικό τρόπο αφήγησης, αφού η ατομική μνήμη των επιζώντων ανασυνθέτει αδιάκοπα την ιστορική πραγματικότητα. Έτσι το παρελθόν, η ιστορική πορεία του Γυμνασίου Αγνάντων, δεν ταυτίζεται μ' ένα συντελεσμένο παρελθόν. Χάρη στις πνευματικές και ψυχολογικές διεργασίες όσων καταθέτουν την εμπειρία τους η ιστορία του Γυμνασίου Αγνάντων διαβλάται και μεταβάλλεται σε ιστορία ολοκληρωμένης μνήμης των Τζουμέρκων.

Η μνήμη της συνήθειας, που, κατά τον Bergson, είναι εγγεγραμμένη στον οργανισμό μας, κείνο βρίσκει τη θέση της στο κείμενο. Στην προκειμένη περίπτωση, οι πολλαπλές μνήμες και οι προσωπικές αναμνήσεις, στο έργο του Χρ. Τούμπουρου, απολήγουν στη συστηματική ανάπλαση της κοινωνίας των Τζουμέρκων στο β' μισό του 20^{ου} αιώνα, γύρω από ένα πυρήνα πνευματικό, το Γυμνάσιο Αγνάντων.

Ο συγγραφέας, με πνευματική τόλμη και φαντασία, χωρίς να ακολουθεί αυστηρή ιστορική μεθοδολογία, συναρθρώνει στο έργο του αναμνήσεις, μαρτυρίες, έγγραφα και αρχεία, στην προσπάθειά του να φωτίσει πολύπλευρα ένα ιστορικό γεγονός, την πορεία του Γυμνασίου Αγνάντων στο χρόνο. Το πλούσιο φωτογραφικό υλικό, τα αρχαιακά ντοκουμέντα (ενδεικτικά, απολυτήρια, πράξεις σχολικής εφορίας, πράξεις του Συλλόγου των Διδασκόντων κ.ά.) και οι προσωπικές μαρτυρίες συγκροτούν ένα παλιμψηστό γεγονός και σημάσιον, πολύτιμο υλικό για τον κοινωνικό και ιστορικό επιστήμονα και ένα ερεθισμα κοινωνικής αυτογνωσίας για τους Τζουμερκιώτες αναγνώστες. Ποιος δεν πρόσδεξε εκείνο το ρήμα «συνυμπεριζέζοντα»;

Φίλες και φίλοι, Ο πολύχρονος μόχθος για την επεξεργασία και την οργάνωση του υλικού, η επίμονη αναζήτηση της μαρτυρίας των αποφοίτων του Γυμνασίου Αγνάντων που φωτίζουν την πορεία του, η ακράδαντη πεπαιθότητα του Χρ. Τούμπουρου ότι επιτελεί ένα χρέος τον ίδιο με έναν ξεχωριστό τρόπο.

Συνέχεια από τη σελίδα 5

Όλοι εμείς, που είχαμε την εύνοια της τύχης, τα δίσκετα χρόνια, να φοιτήσουμε στο Γυμνάσιο Αγνάντων, τον ευχαριστούμε θερμά για τον άθλο που ανέλαβε και του ευχαριστούμε «καλή συνέχεια». Σας ευχαριστώ πολύ!».

Οι ομιλίες των Παρουσιαστών του βιβλίου:

Α' Ο ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΡ. ΠΑΠΑΚΙΤΣΟΣ:

«Κυρίες και Κύριοι, Δυσκολεύομαι να αρχίσω!... Αποστούν τη σκέψη μου και κόβουν τον ειρμό μου οι ουράνιες μελωδίες και τα φτερουγίσματα των ψυχών πολλών εκληπόντων μαθητών και καθηγητών του Γυμνασίου Αγνάντων που δονούν την αθούσα! Πιο Ζωηρά φτερουγίζουν και πιο μελωδικά άδουν οι ψυχές των τριών στυλοβάτων της λειτουργίας του Γυμνασίου μας, αείμνηστων καθηγητών Κώστα Αηδόνη, Παντελή Χουλιάρη και Χρήστου Μπουνιάκου, που δίδαξαν σ' αυτό κατά την πολύ δύσκολη και τραχιά μεταπολεμική 10ετία και αργότερα. Αλλά ναι βλέποντας στην αποφινική εκδήλωση να αναγνωρίζεται το έργο τους και να προβάλλεται διαχρονικά η τότε πνευματική τους προσφορά, που δινόνταν απλόχερα και υπό συνθήκες «ιεραποστολής». Τους θυμούμαστε και τους μνημονεύουμε ευγνωμονώντας.

Αλλά και στον παριστάμενο Δήμαρχο Αγνάντων κ. Χρ. Χαϊκό επιτρέψτε μου να σταθώ για λίγο και να πω ότι ο ίδιος και οι Δημοτικοί Σύμβουλοι Αγνάντων δικαιούνται να είναι υπερήφανοι για την εκδοτική δραστηριότητα του Δήμου μας. Όπως, χωρίς το Γυμνάσιο Αγνάντων οι περισσότεροι από εμάς τους παλιούς Τζουμερκιώτες δε θα είχαμε τη δυνατότητα ούτε απέξω από Γυμνάσιο να περάσουμε, έτσι και χωρίς την ανάληψη από το Δήμο της ταπάνης έκδοσης των πνευματικών πονημάτων των συντοπιτών μας, πολλά στοιχεία της τζουμερκιώτικης Ιστορίας του τόπου τοπικού μας Πολιτισμού θα ήταν καταχωνιασμένα στα ιδιωτικά χρονотоύλαπα των Συγγραφέων ή θα βάραιναν τις αποσκευές τους κατά το τελευταίο τους ταξίδι.

Κύριε Δήμαρχε, Επειδή η δραστηριότητα αυτή του Δήμου μας άρχισε με την έκδοση του δικού μου βιβλίου που, όπως φαίνεται, έκανε καλό ποδαρικό, σας ευχαριστώ και πάλι από το επίσημο τούτο βήμα της Πανηπειρωτικής και εις επήκοον τόσο πολλών συμπατριωτών και φίλων. Το Κεφάλαιο της Ιστορίας του Δήμου μας, που επιγράφεται «Πνεύμα και Πολιτισμός», εμπλουτίζεται κάθε χρόνο με καινούργιες φωτεινές σελίδες. Εάν και το άλλο μεγάλο Κεφάλαιο, που έχει την επιγραφή: «Υπόδομές και Αναπτυξιακά Έργα», συμπληρωθεί με την ίδια επιμέλεια και ζέση, η Ιστορία που ζέρει να ανταποδίδει τα δίκαια, θα προσφέρει σε σας και τους Δημ. Συμβούλους Αγνάντων την εύφημη αιωνιότητα, την αθανασία.

Καρπός αυτής της δραστηριότητάς σας είναι και το βιβλίο: «Το Γυμνάσιο Αγνάντων, ο Πνευματικός Φάρος των Τζουμερκίων» του Χρ. Τούμπουρου, που παρουσιάστηκε σήμερα.

Κυρίες και κύριοι, Διάβασα το βιβλίο με προσοχή, «ανεύχων και ένων», όπως

θα έλεγαν οι μακρινοί πρόγονοί μας. Όταν το τελείωσα, έκλεισα για λίγο τα μάτια μου και προσπάθησα να προσεγγίσω τις ιδέες που κρύβει το βιβλίο και πίσω από τις αράδες του, στο βάθος του. Αμέσως, μια εσωτερική λάμψη, μια «ενορατική Έλλαμψη» φωτίσε την οθόνη της συνείδησής μου και είδα να προβάλλεται και να εξελίσσεται σ' αυτή μια λαμπαδηδρομία ή, μάλλον, μια σκυταλοδρομία μεταξύ τζουμερκιώτικων γενεών. Για σκυτάλη τους είχαν ένα πυρσό, μια δάδα αναμμένη απευθείας απ' το βωμό! Σε κάθε εναλλαγή της φεγγόβλασ σκυτάλης, σε κάθε καινούργιο κεφάλαιο του βιβλίου, υπήρχε ένα ευρύχωρο χοροστάσι και στη μέση του ήταν στημένη μια μεγαλοπρεπής αψίδα θριάμβου, προς τιμήν όλων των σκυταλοδρόμων, που ήταν όλοι τους νικητές και τροπαιοχόη! Γύρω της χόρευαν οι ιδέες και το πνεύμα, η αγωγή και η μόρφωση, η παιδεία και ο πολιτισμός, το ήθος και η αξιοπρέπεια. Και χόρευαν ελεύθερα και θεαματικά, και προπαντός σεμνά, ακόμη και μπροστά σ' εκείνους που, με τις πράξεις και τις παραλείψεις τους, και τους παίδεψαν και τους πίκραναν.

Ο Συγγραφέας μας ήταν ανάμεσα στους νικητές που χόρευαν. Δεν παρατηρούσε τα δρώμενα εκ του μακρόθεν. Ζούσε απ' την αρχή μέσα σ' αυτά και συμπρωταγωνιστούσε στον ίδιο στίβο, στον ίδιο χώρο και υπό τις ίδιες συνθήκες. Γι' αυτό κατανόησε και μετέφερε αυθεντικά στις σελίδες του βιβλίου το πνεύμα του τότε καιρού και του τόπου μας. Μετέφερε απαράλλακτα τον τρόπο ζωής και σκέψης των ανθρώπων της περιοχής μας, αφού και ο ίδιος ψήφηκε στο ίδιο καμίνι, σφυρηλατήθηκε στο ίδιο αμόνι και ατσαλώθηκε με τον ίδιο τρόπο, όπως όλοι οι πρωταγωνιστές του βιβλίου του, όπως όλη η τοπική μας κοινωνία. Ακολούθησε, εξάλλου, και ο ίδιος απαρέγκλιτα τους αυστηρούς κώδικες τιμής και ηθικής που ίσχυαν στον τόπο μας. Γι' αυτό ερεύνησε και μελέτησε εμπειροστατωμένα και ερμήνευσε σωστά τα γεγονότα και τα φαινόμενα της περιόδου, στην οποία αναφέρεται το βιβλίο. Επιπλέον, με την ικανότητα που έχει να επιλέγει ζωντανές πηγές πληροφοριών, κάλυψε πρωτογενώς, «από πρώτο χέρι», και το πριν από τη δική του φυσική παρουσία χρονικό διάστημα.

Έδωσε «βήμα» και σε πολλούς άλλους, τα όμοια «ιδώντες, παθόντες και μαθόντες», κάθε περιόδου. Τους άφησε να μιλήσουν αυθόρμητα, σταράτα και δυνατά, για να πουν τα πάθη τους. Να περιγράψουν τους αγώνες που και εκείνοι έκαναν, για να σπάσουν το φαύλο κύκλο της φτώχειας και να ανοίξουν τις πρώτες ρωγμές στη σκοτεινή «στρουγίκα» που κρατούσε και εκείνους και όλους, τους πριν απ' αυτούς, συμπατριώτες μας, μακριά από το φως της γνώσης και μακριά από τον τότε τεχνικό πολιτισμό και τις ανéseis του, σαν να 'ταν «οι δεσμώται του σηλαίου»!...

Αυτοί οι «δεσμώτες» κατάφεραν και άνοιξαν παράθυρο προς το φως της γνώσης, προς το ξέφωτο της αλήθειας. Έγιναν πρωτοπόροι μιας βαθμιαίας και εκ βάθρων, και επί

τα βελτίω, κοινωνικοοικονομικής αλλαγής, και ως ήταν παιδιά! Και τι παιδιά!... Ήταν τα ηρωτικά, τα ημίγυμνα και τα ζυπόλητα μαθητούδια του Γυμνασίου Αγνάντων, που ανέβαιναν καθημερινά το στρωμένο με αγκάθια και «ντροχάκια», με τριβόλια και παγίδες, ανηφορικό και ανεμοδαρμένο

δρόμο προς το Γολγοθά τους. Πάσχιναν να φτάσουν στην κορυφή, να δουν από εκεί ανοιχτούς ορίζοντες και να πάρουν, απευθείας απ' τον ήλιο, φως και ζεστασιά, αυτοεπιμόρφωση και έλπιδο! Αυτόν το στόχο είχε θέσει το 1963 και η τότε μαθητριοίδα από το Μονολίθι και ήδη καταξιωμένη Φιλόλογος κ. Στυριδιούλα Κοντογιάννη, όταν μέσα από το προσωπικό της ημερολόγιο έβγαζε, σαν να 'ταν «η κορυφαία του χορού», κραυγή πόνου και αγωνίας. Ήταν κραυγή εφόρμησης προς το στόχο, αλλά και μήνυμα νίκης και αισιόδοξης προοπτικής! Ήταν ομολογία πίστης στον αγώνα που έκανε για κοινωνική ανάπτυξη και αναστάση. Ήταν όρκος και τάμα δικό της, αλλά και όλου του «χορού», όλου του μαθητοκόμου του Γυμνασίου Αγνάντων!... Ακούστε με την τωρινή φωνή της, τι έγραφε τότε για μια ημέρα της μαθητικής ζωής της:

Αυτή κι αν είναι μαρτυρία για τα καθημερινά μαρτύρια των τότε μαθητών!... Είναι όμως και όρκος στον εαυτό τους για την επίτευξη των στόχων τους! Όταν πάρете το βιβλίο, θα δείτε τη φωτογραφία της στο χαλί του «Ραφαανίτη», του χείμαρρου. Στον «τρούβα» της κουβαλάει τα βιβλία της, που και αυτά έφτασαν στα χέρια της σαν σκυτάλη από μαθητές προηγουμένων ετών. Κουβαλάει τη ροκίσια (κου)λούρα (για τον «επιούσιον» της 'βδομάδας), ένα αγγείο με καλό και καλά μαγειρεμένο από τη μάνα της φαί της Κυριακής, λίγα κρεμμύδια (για να συμπληρώνει το προσφαί της) και πολλά βάσανα!... Όλα μαζί ζυμώνονται με τη βροχή ή τον ιδρώτα και βάνονται στα χρώματα του τρούβα και της χολής της. Έτσι βάνονται τότε οι τρουβάδες όλων, σχεδόν, των μαθητών του Γυμνασίου μας!...

Τέτοια τραναχτά στιγμιότυπα επιλέγει ο Συγγραφέας για να δείξει εποπτικά και ανάγλυφα τι σήμανε τότε για την περιοχή μας παλαιαπορία, ανέχεια και πείνα, και πώς αυτές οι τυράγιες μάς έπιζαν με εργατικότητα και εντιμότητα, με θέληση, επιμονή και πίστη στον αγώνα που κάναμε για να αλλάσουμε ζωή. Και δεν απελευστηθήκαμε από τις κακουχίες! Δεν τα «βροντήσαμε κάτω». Δεν πήραμε τη ζωή μας λάθος, για να την πάμε προς το χειρότερο ή να την αφήσουμε, όπως τη βρήκαμε. Την πήγαμε προς στο καλύτερο, την κάναν

με υποφερτή. Με νύχια και με δόντια τραβήξαμε τη ζωή μας και τη βγάλαμε απ' τη ζοφερή, την παγερή, τη φρικαστική καταβόθρα!...

Εξίσου χαρακτηριστικά, το ίδιο αντιπροσωπευτικά και συνταραχτικά είναι όλα τα στιγμιότυπα, φωτογραφικά ή περιγραφικά, και όλα τα κείμενα. Όλα μιλάνε με γάργαρα φωνή μέσα απ' τις σελίδες του βιβλίου. Και μέσα από εκείνες που απεικονίζουν, ιστορούν και διατηρούν στη μνήμη μας τις φάσεις ανέγερσης του Διακατηρίου του Γυμνασίου Αγνάντων και από εκείνες που αναφέρονται στην ίδρυση και τη λειτουργία του Γυμνασιακού Οικοτροφείου, καθώς και από τις άλλες, τις πολλές, που ζωγραφίζουν έντονα την τότε σκληρή μαθητική και κοινωνική ζωή των συντοπιτών μας. Με την πιστότητα και την ευκρίνεια του πνευματικού προβολέα και του διειδυτικού νου του Συγγραφέα, εντοπίζονται και προβάλλονται εναργώς των συμπατριωτών μας τα όνειρα και τα οράματα, εμπτισμένα όλα στον ιδρώτα και στις πατροπαράδοτες αρετές και αξίες. Όλα δονούν συναίσθηματικά το Συγγραφέα και οι δονήσεις του, μεταδίδόμενες και σε μας, τραντάζουν τα ασφατικά μας και μεταβάλλονται σε εκθαμβωτικά σύμβολα τζουμερκιώτικου ήθους, τζουμερκιώτικης ντομπροσύνης και λεβεντιάς.

Τη φύτρα αυτών των αρετών έφαξε και τη βρήκε ο Συγγραφέας στο καρπερό πνευματικό περιβόλι του Γυμνασίου Αγνάντων και την έβαλε στη σωστική κιβωτό του, στο βιβλίο του. Διασώζει, τιμά και προβάλλει αντικειμενικά την προσφορά του Γυμνασίου μας, με φωτογραφικό και φωτοτυπικό ντοκουμένταρισμα. Αναδεικνύει με αγάπη και σεβασμό, με υπερηφάνεια και ευγνωμοσύνη, τη συμβολή του στην καλλιέργεια του εδούς «άνθρωπος», με τη μέθεξη των Τζουμερκιωτών στον κόσμο των πανανθρώπινων αρετών και αξιών και στην κοινωνία της γνώσης, του πνεύματος και του ήθους. Οι γεμάτοι εντελέχεια ηθικοί και πνευματικοί σπόροι που έπεσαν στον ανθήκητο του Γυμνασίου Αγνάντων, κάρπισαν και ευωδίασαν εκεί και, μεταφτυευθέντες, εξακολουθούν να θάλλουν εύοσμα και πολύ πιο πέρα από τον κακοτραχάλο τόπο μας. Χάρη στο Γυμνάσιο Αγνάντων, τα βουνά και τα χωριά μας, εκτός από την παραδεισένια ομορφιά, πρασινάδα και δροσιά τους, προσφέρουν απλόχερα σε όλους και άρωμα ήθους, αρετής και λεβεντιάς.

Βραγιά αυτού του πολυάνθου και πολυεύοσου ανθώνα είναι το βιβλίο του Χρ. Τούμπουρου! Δεν είναι μόνο ιστορική αναδρομή που απλώς παραθέτει γεγονότα, περιγράφει συνθήκες και αξιολογεί προσωπικότητες, που σημάδεψαν την από το 1939 ίδρυση και λειτουργία του Γυμνασίου Αγνάντων. Είναι έρευνα και μελέτη, τόσο της πρώτης πολυτάραχης δεκαετίας που λειτουργήσε (όσο και όπως λειτουργήσε) ανάμεσα στα συντρίμια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και του αμέσως μετά, και μέχρι το 1949, αλληλοσπαραγμού μας, όσο και της μετέπειτα ειρηνικής, αλλά μίζερης εποχής. Είναι, παράλληλα, έρευνα και ερμηνεία των σχετικών με το

Γυμνάσιο Αγνάντων γεγονότων και φαινομένων, με όρους ηθικούς, παιδαγωγικούς, κοινωνιολογικούς, ανθρωπολογικούς, πολιτισμικούς και οικονομικούς. Διαπιστώνει και αποδεικνύει ο Συγγραφέας ότι όλοι, σχεδόν, οι Τζουμερκιώτες, κάτω από το πνευματικό στερέωμα του Γυμνασίου Αγνάντων, κάτω από το άπλετο και αγαλό φως αυτού του Πνευματικού Φάρου, εργατώθηκαν σκληρά και κτίσασε συλλογικά την πυραμίδα των ακατάλυτων αξιών, τις οποίες ιεραρχήσαμε ορθολογικά, κατά τις επιταγές της ηθικής και του δικαίου, που ήταν σύμφωνες και με τις ευχές των γονιών μας. Εκεί συγχρωτιστήκαμε όλοι οι Τζουμερκιώτες, ζυωθήκαμε με την ανέχεια και τα βάσανα, αλληλομπολιαστήκαμε πολιτισμικά και όλοι μαζί δημιουργήσαμε ένα ομοιομορφο και πολύ ζεστό ανθρωπογενές περιβάλλον, μέσα στο οποίο αναπτύξαμε ενιαία τζουμερκιώτικη αντίληψη και συνείδηση, ενιαίο τζουμερκιώτικο πολιτισμό, για τον οποίο δικαιούμαστε να είμαστε υπερήφανοι!

Αυτά ήθελα να τα αναθυμηθώ και να τα συγκρίνω με τα σημερινά αξιακά μέτρα και σταθμά. Γι' αυτό ζήτησα και πρωτοδιάβασα το βιβλίο πριν κυκλοφορήσει. Πιστεύω πως τώρα κατάφερα και τοποθέτησα μέσα μου στη θέση που τους πρέπει, στην εξέδρα που τους αξίζει, και τα πρόσωπα και τα γεγονότα και τις μαθητικές μου αναμνήσεις. Δεν είμαι, όμως, βέβαιος αν και κατά πόσο κατάφερα να προϊδεάσω και εσάς για τους ηθικούς, πνευματικούς και πολιτισμικούς θησαυρούς που περιέχει αυτό το πόνημα. Για τους άλλους θησαυρούς του βιβλίου, τους φιλολογικούς, τους λογοτεχνικούς, τους γλωσσικούς και τους αισθητικούς, είμαι σίγουρος πως οι ειδικοί θα γνωμοδοτήσουν πολύ θετικά. Πάντως, με τα δικά μου εμπειρικά και συναίσθηματικά μέτρα και κριτήρια, και με τις δικές μου ερασιτεχνικές προσεγγίσεις, είναι ε κ π λ η κ τ ι κ ό! Είναι γραμμένο με αγάπη και μερικά, με γνώση και συναίσθημα, με ευθύνη και σεβασμό έναντι ενός Πνευματικού Ιδρύματος, έναντι των λειτουργιών του και έναντι των μαθητών, που ξετέρεσαν παντοειδείς δυσκολίες και σμιλευσαν εκεί, στην απομονωμένη αλλά αγνή κοινωνία μας, την πνευματική και ηθική σφραγίδα τους, που αποτελεεί κόρημα ασπαστραπτον και κτήμα εσαεί.

Τελειώνοντας, συμπυκνώνω τις εντυπώσεις μου, λέγοντας: Ο Συγγραφέας ανέσυρε από το σεντοκί των γνώσεων με περισσή προσοχή και ευλάβεια τις κριτινωμένες από το χρόνο σελίδες του Γυμνασίου Αγνάντων (οι οποίες οικιαραφόνταν και το τρυφερό, το καλύτερο κομμάτι και της δικής μας ζωής), και μας τις κάνει δώρο. Δωρό πολύτιμο, πολύ προσεγμένο. Μας το προσφέρει, αφού φώσηξε να φύγει η σκόνη, που ο χρόνος αφήνει, και αφού εξέλειψε απ' τις σελίδες του τα αίματα και τους ρύπους και αφού εξομάλυνε τις βαθιές ζάρες και τις στρεβλώσεις που υπέστησαν αυτές από τα καυτά δάκρυα που χύσαμε εξαιτίας, όπως προαναφέραμε, των συμφορών και των μαρτυριών των πόλεμων της δεκαετίας του '40... ➔

Συγκέντρωσε τη λάμψη, τις αναλαμπές και τις ανατρίχες του Φάρου του Γυμνασίου Αγνάντων στο δικό του, νέας γενιάς, προβολέα και μ' αυτόν φωτίσει με άπλετο και διειδυτικό φως το Πνευματικό μας Καθίδρυμα σε όλες του τις πλευρές. Φωτίζει τις εμφανείς, αλλά και τις σκοτεινές, τις μουντές και σκιερές καμπές, και μας τις παρουσιάζει λαμπκαρισμένες, φρέσκες και ζωηρές, αλλά άφτιαστες, ανεπισκεύαστες, αμερεμέτιστες, όπως ήταν τότε. Κάπου-κάπου γυρίζεται διακριτικά τον προβολέα του και προς τις ελάχιστες και ανεπαίσθητες σκιερές μικροκλίδες των καθηγητών, των μαθητών, αλλά και της τοπικής κοινωνίας μας. Και αυτή η ολόπλευρη θεώρηση της τότε εποχής και των ανθρώπων της, κάνει το βιβλίο, αντικειμενικό, αληθινό και πλήρες.

Αγαπήτε φίλε και συγχωριανέ **Χρ. Τούμπουρε**,

Σε συχαίρω για το μνημειώδες έργο σου και σου ευχόμεθα υγεία και δύναμη, για να μας προσφέρεις σύντομα το Β' τόμο του βιβλίου, αλλά και άλλες, τόσο καλές, πνευματικές δημιουργίες. Η γνώση έχει αξία, μόνο όταν βγαίνει έξω από εμάς και προμηθοποιεί και ποιοποιεί και εξευγενίζει την κοινωνία μας. Αλλιώς, όποια και νά'ναι, όση και νά'ναι, άχρηστη θα 'ναι.

Σε ευχαριστώ και για την τιμή που μου έκανες να με συμπεριλάβεις μεταξύ των πρώτων παραληπτών του βιβλίου σου και να με εμπιστευθείς να μεταφέρω εδώ τις εντυπώσεις μου.

Και όλες και όλους εσάς, Κυρίες και Κύριοι, που τις ακούσατε με προσοχή, και «συμπάθητε» με αν σας κούρασα, σας ευχαριστώ».

Β. Ο ΝΙΚΟΣ ΜΕΓΑΣ (Φιλόλογος):

«Κυρίες και κύριοι Στο τέλος της εκδήλωσης θα έχετε στα χέρια σας το βιβλίο των 488 σελίδων του Χριστού Α. Τούμπουρου, **ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΓΝΑΝΤΩΝ, Ο Πνευματικός Φάρος των Τζουμερκιώτων, Τόμος Α', Έκδοση Δήμου Αγνάντων, Αθήνα, Απρίλιος 2009.**

Πριν πάω στα ενδότερα του βιβλίου, ξεκινώ από τα εξώφυλλα, θεωρώντας σημαντική την πρώτη γεύση μας προειδείας, μας προκαλεί και μας παροτρύνει για τη μελέτη του.

Στην πρώτη σελίδα του εμπροσθοφύλλου θα δείτε μια φωτογραφία, στην οποία εικονίζονται 18 ηλικιοφόροι μαθητές μπροστά σε ένα οίκημα. Είναι το παλιό οίκημα του Στέλιου Σκουληκράκη, μισθωμένο από την Κοινότητα για την τελετουργία του γυμνασίου. Οι εικονιζόμενοι είναι όλοι οι άρρηνες τελειόφοιτοι της σχολικής χρονιάς 1951-52 (οι δύο μαθητρίες απουσιάζουν) και πρώτοι απόφοιτοι του γυμνασίου Αγνάντων. Στην πρώτη σειρά, τον όρθιο, διακρίνεται 6^{ος} από αριστερά ο **Χριστός Παπακόστας** που θα μου επιτρέψει: **α)** να πω ότι κοσμή το πάλειν με την παρουσία σου και την προηγηθείσα εις βάθος εμπειριστατομένη παρουσίαση των στοιχείων που αναδεικνύει το αποψινό μας βιβλίο. Και τα στοιχεία αυτά είναι γέννημα, είναι καρπός του πνευματικού φάρου των Τζουμερκίων, του Γυμνασίου Αγνάντων, **β)** να τον ευχαριστήσω και να τον

ευγνωμονήσω εξ ονόματος τόσων πολλών, των οποίων «έδωσε το αντεράκι τους» με το οικοτροφείο, για τη λειτουργία του οποίου υπήρξε μέγιστη η συμβολή του και **γ)** να τονίσω την προσφορά του στη διατήρηση του Τζουμερκιώτικου τοπικού μας πολιτισμού με τους αγώνες που δίνει και ιδιαίτερα με το μνημειώδες έργο του, στο οποίο παντρεύει αριστοτεχνικά τη Τζουμερκιώτικη Λαλιά με τη Λαϊκή μας Παράδοση στο ομώνυμο βιβλίο του, έκδοσης και αυτό του Δήμου Αγνάντων, όπως και τα βιβλία: Ν. Λάμπρη, Το Γραϊκικό, η πατρίδα μου - Χ. Ζάχου και Χ. Τούμπουρου, Αγναντίτικα Λιχνίσματα - Μιχ. Χάρου, Τζουμερκιώτικο Δημοτικό Αντίλαλο - Δ. Παππά, Τζουμερκιώτικα Λαογραφικά. (Σύνολο βιβλίων:6)

Η εκδοτική αυτή δραστηριότητα -και άλλες βέβαια- δείχνει καθαρά ότι ο Δήμαρχος και ο σύσσωμο το Δημοτικό Συμβούλιο συνεχίζουν την παράδοση του τότε δυναμικού Κοινοτικού Συμβουλίου που αγωνίστηκε παντί τρόπο για τη διατήρηση και λειτουργία του Γυμνασίου και την κατασκευή του κτηρίου.

Θα ήταν παράλειψή μου να μην αναφερθώ στην προβολή του Πνευματικού μας Φάρου με δημοσιεύματα που φιλοξενούνται στα «Τζουμερκιώτικα Χρονικά» η Συντακτική Επιτροπή με τον υπερδραστήριο πρόεδρο της ΙΕΤ, φιλόλογο και απόφοιτο του Γυμνασίου Αγνάντων, Κώστα Μαργιώνη.

Επίσης ανάλογα δημοσιεύματα υπάρχουν και στην Εφημερίδα της Αδελφότητας Αγναντιτών.

Αγαπητές φίλες και φίλοι, Ανοίγοντας το βιβλίο, θα δείτε στο αυτό του εμπροσθοφύλλου κάτω από τη φωτογραφία του συγγραφέα ένα βιογραφικό (ή καλύτερα αυτοβιογραφικό), 7 μιές αράδες όλο κι όλο, συντομωτά μεν αλλά εκτενέστατα το σημασιολογικά, στο οποίο αναφέρονται: **α)** ο Χριστός Τούμπουρος υπήρξε μαθητής του Γυμνασίου Αγνάντων και **β)** τους υπόλοιπους τίτλους που απέκτησε τους θεωρεί παρεπόμενους της μαθητείας του στο Γυμνάσιο Αγνάντων. Είναι -θα έλεγα- το βιογραφικό όλων μας με το κοινό παρελθόν στ' Αγναντα, με την κοινή αφετηρία που άνοιξε τους παραπέρα δρόμους για την πορεία του καθενός μας. Αυτές οι 7 μιές αράδες λένε και σηματοδοτούν πολλά. Σ' αυτές τις 7 μιές αράδες λανθάνει ο υποθετικός λόγος: **Αν δεν υπήρχε το Γυμνάσιο Αγνάντων, τι θα γινόταν με όλες και όλους αυτούς, στους οποίους αφιερώνεται το βιβλίο ο συγγραφέας;** Το βιβλίο αφιερώνεται σ' όλους τους μαθητές και όλες τις μαθήτριες του Γυμνασίου Αγνάντων, τότε και τώρα.

Στο αυτό του οπισθοφύλλου θα διαβάσετε κάποιες σκέψεις που αποτιμήσεις για τ' Αγναντα, που έχουν αναχθεί σε **σύμβολο**, γιατί τις έδωσαν **ΟΡΑΜΑ**, μας άνοιξαν **παράθυρο** για τον έξω καλύτερο κόσμο μέσα από αντίξοες μεν συνθήκες αλλά συνυπάρχουσες με αξιοπρεπή και λεβεντική στάση ζωής, με αγωνιστικό πείσμα και αισιοδοξία. Γι' αυτό και κερδίσαμε, ό,τι κερδίσαμε ο καθένας μας. Στ' Αγναντα οφειλόμε τα πάντα. Γι' αυτό μας έλκουν να τα επισκεψτόμαστε και να προσερχόμαστε ευλαβείς προσκυ-

νητές στο ΝΑΟ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ.

Τέλος στην τελευταία σελίδα του οπισθοφύλλου την κομούν 3 φωτογραφίες. Η πρώτη, πάνω - πάνω, είναι του 1958 και εικονίζει 2 μαθητρίες,

την Παρθένα Αναγνώστου (Β' Γυμνασίου), δικηγόρο σήμερα, και τη Στυριδούλα Κοντογιάννη (Α' Γυμνασίου), φιλόλογο σήμερα, οι οποίες κάλοντας το δρομολόγιο από Δάφνη και Μονολιά για τα Άγναντα «με τον τροβά γεμάτο θέληση για γραμμάτα», σταμάτησαν να ζαποστάσουν στην τοποθεσία Φελίκες Αγνάντων. Οι άλλες 2 φωτογραφίες εικονίζουν γελαστά, χαρούμενα, αισιόδοξα και αποφασισμένα πρόσωπα μιας μαθητριάς και τριών μαθητών του Γυμνασίου.

Γράφοντας για το βιβλίο ο Δήμαρχος Αγνάντων, κος Χρήστος Χασιδάκος, επισημαίνει μεταξύ άλλων: **α)** τη σημασία της δαπάνης έκδοσης του βιβλίου η οποία έγκειται στην προαγωγή κοινωνικών και πολιτιστικών συμφερόντων και πνευματικών ενδιαφερόντων των Δημωτών, **β)** την επιβλητικότητα του κτηρίου και **γ)** την προβολή, μέσω του βιβλίου αυτού, του πρωτοποριακού πνεύματος της τότε Κοινότητας Αγνάντων.

Στο Αντί Προλόγιο κείμενο με τον επιτυχημένο τίτλο **«ΣΤΑΘΕΡΑ ΠΡΟΣΗΛΩΜΕΝΟΙ»** ο Συγγραφέας προσκολλάται πολύ γλαφυρά στην κοινή μας αφετηρία, στην πνευματική κολυμητήρα του Γυμνασίου Αγνάντων, ανεξάρτητα από τα χρόνια που πέρασαν και από το πού έρτασε ο καθένας μας. Εμείς πάντα θυμόμαστε και μάλλον τα πάντα, κόντρα στο αδυνάτισμα της μνήμης, που εμπεριέει ο χρόνος. Και διαβάζουμε, ενδεικτικά, στη σελ. 23: **«Ο χρόνος ανήμπορος ο' αδυνατίσει τη μνήμη και η λήθη ευεργετικά εξοβελισμένη από τη μαθητική μας ζωή! Κι αυτό δεν είναι τυχαίο, γιατί: 'Ο, τι μάθαμε το μάθαμε καλά! 'Ο, τι κάναμε το νιώσαμε! 'Ο, τι λέγαμε το πιστεύαμε! Οι σχέσεις μας φιλικές, ανδρώπινες, γερές κι ακλόνητες...μέχρι και σήμερα! Κι όλα αυτά στο Γυμνάσιο Αγνάντων... Αυτά μας ενώνουν!!! Δεν είναι και λίγα...».**

Από τις πρώτες σελίδες του βιβλίου αναδεικνύεται η αντίθεση **του χτες και του σήμερα, του τότε**, με φωτογραφία που εικονίζει πλήθος μαθητών, και **του τώρα**, με φωτογραφία που εικονίζει πλήθος μαθητών, και **του τώρα**, με φωτογραφία του 2008 που απεικονίζει 13 μόνο μαθητές του Γυμνασίου - Λυκείου Αγνάντων σε επίσκεψή τους στο κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Αράχθου Άρτας. Μετά τη δεύτερη φωτογραφία υπάρχει κείμενο του Συλλόγου Καθηγητών του σημερινού Γυμνασίου - Λυκείου Αγνάντων, οι οποίοι, αναφερόμενοι στο κλείσιμο απομακρυ-

σμένων σχολείων της ορεινής Ελλάδας, επισημαίνουν ότι δεν ζητείται η γνώμη τοπικών συμβουλίων, φορέων των χωριών και εκπαιδευτικών και όχι, δυστυχώς, η απουσία σχεδίου για τη συγκράτηση του πληθους στις εστίες του είχε ως φυσική συνέπεια τη συρρίκνωση του σχολικού δικτύου με το κλείσιμο σχολείων, όπως και του Γυμνασίου - Λυκείου Αγνάντων - του ετοιμοθάνατου που ανανεώνουν την παράταση ζωής για ένα χρόνο και μετά βλέπουμε!

Και τώρα που το Γυμνάσιο, για το οποίο ο συγγραφέας εκφράζεται πολύ θετικά, χωρίς να υπερβάλλει και να ωραιοποιεί, κλείνει, εμείς τι κάνουμε, εν προκειμένω απόψε, μνημόσυνο; Στη σελ. 34, από την εμπνευσμένη εισαγωγή του συγγραφέα θα διαβάσουμε την απάντηση: **«Αν ωραιοποιούσα την κατάσταση, αφαιρούσα ή πρόσθετα πράγματα, γεγονότα, περιστάσεις, όπως εγώ θα ήθελα, μάλλον μνημόσυνο θα έκανα. Μακριά από μένα αυτά. Πιστεύω στην αθανασία του πνεύματος. Και το Γυμνάσιο Αγνάντων πνεύμα εξέπεμψε. Πνεύμα αμόλυτο, άσβεστο, ελεύθερο και δημιουργικό... Σκοπός μου είναι να απευθυνθώ στους νέους Τζουμερκιώτες, να τους βοηθήσω να μηθούν στα παρόντα, όσο και στα παρελθόντα Τζουμερκιώτικα γεγονότα. Στα παρελθόντα όχι σαν απολιθωμένα μουσεία αλλά σαν φωτιστικά των μελλούμενων. Κι ως πιστεύω ότι η λειτουργία και γενικά η διαχρονική προσφορά του Γυμνασίου Αγνάντων καθόρισε η Τζουμερκιώτικη περηφάνια, αυτό το άσβεστο καντήλι της ιδιοσυγκρασίας και συνειδητής μας».**

Κι εμείς προσθέτουμε: τα παιδιά μας και τα εγγόνια μας να αισιόδοξουν περήφανα για την καταγωγή τους. Και στο κάτω-κάτω, πέραν αυτών, σε οβελιστούμε δένοντας την ανάγκη του Χρ. Τούμπουρου να γραφτεί έναν λόγο **α)** θερμό και χαριεπικό στήριχο σ' όλους τους συμμαθητές του και συμμαθήτριες του πριν και μετά από αυτούς, **β)** ευχαριστήριο στους καθηγητές του και **γ)** ευγνωμονητικό προς αυτούς που έφτιαξαν το κτήριο στο οποίο λειτουργήσει το Γυμνάσιο από το 1953 ως το 1988 (35 ολόκληρα χρόνια). Τα προαναφερθέντα είναι τρία στοιχεία που συναποτελούν την ουσία του βιβλίου, όπως ο ίδιος εξομολογείται.

Τα κεφάλαια του βιβλίου είναι:

- Τα Δημοτικά Σχολεία των Τζουμερκίων (Α' κεφάλαιο) και
- Η λειτουργία του Γυμνασίου από το 1946 έως το 1952 (Β' κεφάλαιο)
- Η κατασκευή του κτηρίου (Γ' κεφάλαιο) και
- Η λειτουργία του Γυμνασίου από το 1952 έως το 1972.

Α. ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Τα Δημοτικά Σχολεία των Τζουμερκίων καταλαμβάνουν σημαντικό μέρος του βιβλίου (80 περίπου σελίδες) με φωτογραφίες μαθητών, φωτογραφίες κτηρίων, φωτογραφίες από μαθητικές εκδηλώσεις. Παρουσιάζονται 25 Δημοτικά Σχολεία της περιοχής με ισάριθμα κείμενα μαθητών αυτών των σχολείων, των οποίων η εποχή άνθησης πέρασε, δυστυχώς, ανεπιστρεπτή. Στο σύνολό τους σχεδόν έκλεισαν τη δεκαετία του 80 και τα λειτουργούντα σήμερα είναι μόνο

3 (Παρόντων, Δάφνης και Ράμιας).

Στη σελίδα του κεφαλαίου αυτού αναδεικνύονται πολλά πράγματα με κυριότερο τον τρόπο δουλειάς των δασκάλων, των ακαταπρόσβιτων εκείνων δασκάλων που έδωσαν τον καλύτερο εαυτό τους. Ήρωες υπό αντιξοές συνθήκες, αφοσιωμένοι και προσηλωμένοι στο έργο τους. Κινητοποιήσαν την τοπική κοινωνία για προσωπική εργασία, για δωρεές, για χτίσιμο σχολείων, για δωρεές οικοπέδων και παραχώρηση των κατοικιών τους μέχρι ανεγέρσεως των διδαστηρίων. Όλο το χωριό συμμετείχε στην εξόρυξη και το κουβάλημα πέτρας, στο κόψιμο και το κουβάλημα ζύλων, σε κατασκευή ασβεστοκαμίνων κ.α. Παρόμοιο δηλαδή μ' αυτό που γινόταν στ' Αγναντα για την ανέγερση του κτηρίου του Γυμνασίου.

Οι μονοθεσίτες αυτοί δάσκαλοι δίδαξαν σε μια αίσθησα και τις 6 τάξεις και τα κατέφεραν να εμπνεύσουν τους μαθητές τους, ώστε να χαράζοντα τα όνειρά τους για την επιτυχία του στο Γυμνάσιο Αγνάντων. Γι' αυτό και στα κείμενα μαθητών που φιλοξενούνται σ' αυτό το κεφάλαιο είναι διαχέυτος ο σεβασμός και η ευγνωμοσύνη προς αυτούς. Σας διαβάζω απόσπασμα από το κείμενο της Ουρανίας Κρούπη, μαθητριάς τότε του Δημοτικού (Παρόντων - Χιόνι του Καταράκτη, όπου στον απολογισμό της σχολιάζει τη στάση μαθητή και γονιών.

«Το πιο σημαντικό ήταν ότι όλα τα παιδιά ήμασαν χαρούμενα. Δεν είχαμε κανένα πρόβλημα από τις κακουχίες και δεν μας έμειναν απωθημένα. Όλα με περηφάνια τα εξιστορούμε και τα περιγράφουμε και πιστεύουμε πως μας έκαναν πιο ικανούς και πιο γερούς ψυχικά. Βοήθησε πολύ το οικογενειακό περιβάλλον, γιατί πίστευαμε στις πραγματικές αξίες της ζωής. Δεν έλεπε το ψαμί. Τα ρούχα ήταν λίγα, αλλά αρκούσαν. Οι γονείς ήταν αφοσιωμένοι μόνο στα παιδιά τους και μετ' από αυτούς, β) ευχαριστούμε για την οικογένεια. Το γεγονός ότι όλα τα παιδιά τα κατέφεραν και σήμερα έχουν μια αξιολογή θέση στην κοινωνία σημαίνει ότι δεν κουβαλάμε μέσα τους καμία δυσάρεστη θύμηση για το παρελθόν τους.

Ακόμη και σήμερα υπάρχουν παιδιά στη γη χωρίς νερό, ψαμί, ρούχα, χωρίς γαρύφαλο αλλά και χωρίς σχολεία. Εμείς, έστω και τόσα χρόνια πίσω, ήμασαν άρχοντες, όχι γιατί είχαμε ψαμί κι ένα ρούχο, αλλά γιατί είχαμε **σχολεία** και μάλιστα τόσο αξιολογή και φυσικά τον πνευματικό μας φάρο: **Το Γυμνάσιο Αγνάντων».**

Β. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΠΟ ΤΟ 1946 ΩΣ ΤΟ 1952

Στα Αγναντα, πριν ιδρυθεί το Γυμνάσιο, λειτουργήσε από το 1882 μέχρι το 1929 το Ελληνικό Σχολείο Αγνάντων και από το 1929 μέχρι το 1939 το Ημιγυμνάσιο Αγνάντων. Το Γυμνάσιο Αγνάντων ιδρύθηκε το 1939 και ήταν το μόνο που λειτουργήσε σε ολόκληρη την Ήπειρο ακόμα και στα δύσκολα χρόνια της ιταλογενεμικής κατοχής. Οι αντιστασιακές οργανώσεις ΕΛΑΣ και ΕΔΕΣ το βοήθησαν στη λειτουργία του. Στη σελίδα 127 του βιβλίου βλέπουμε την δεκαετία του 80 και τα λειτουργούντα σήμερα είναι μόνο

B
P
7

B
P
7

B
P
7

B
P
7

→ οποία διέταξαν την απόσπαση 3 καθηγητών που διέμεναν στις περιοχές του ελέγχου τους και το διορισμό άλλων 2 από τους αδιόριστους της περιφέρειάς τους για την κάλυψη αναγκών «του μόνου λειτουργούντος εν Ηπείρω Γυμνασίου Αγνάντων». Τον Οκτώβριο του 1943 οι Γερμανοί έκαιραν σχεδόν όλο το χωριό καθώς και το κτήριο όπου στεγαζόταν το Γυμνάσιο, συνεπώς και τα αρχεία του, οπότε ελλείψει επίσημων στοιχείων η ιστορική αφήρηση του συγγραφέα ουσιαστικά αρχίζει από το Γενάρη του 1946 που επαναλειτούργησε το Γυμνάσιο. Ονόστω φιλοξενούνται στο βιβλίο κάποιες μνήμες μαθητείας μέχρι το 1943 που φωτίζουν κάπως την περίοδο, όχι όμως πολύπλευρα και στο βαθμό που θα ήθελε ο συγγραφέας. Αυτό όμως δε σημαίνει υποτίμηση των φιλοξενούμενων κειμένων - τουναντίον μάλιστα.

Το Γυμνάσιο, λοιπόν, δεν λειτούργησε τας σχολικά έτη 1943-44 και 1944-45. Τα 2 πρώτα σχολικά έτη της επαναλειτούργιας, 1945-46 και 1946 - 47 λειτούργησε μόνο με 2 καθηγητές, Λεπτιανίτες, τον Π. Χουλιάρα, Μαθηματικό και τον Ηλ. Χουλιάρα, Φιλολόγο. Το 3^ο έτος επαναλειτούργιας, 1947 - 48 λειτούργησε με 3 καθηγητές που συνεπικουρούσαν από αποσπασμένους που δίδαξαν ένα μήνα ο καθένας εκ περιτροπής. Εξαιτίας του εμφυλίου πολέμου, το σχολικό έτος 1948-49 το Γυμνάσιο Αγνάντων λειτούργησε στην Άρτα και κινδύνευσε να συγχωνευθεί με τα Γυμνάσια Άρτας. Η συγχώνευση που δρομολογούσαν οι ιθύνοντες, αποφυλάχθηκε χάρη στην αντίδραση του Γυμνασιάρχου Δημήτρη Μίληση και του προέδρου της σχολικής εφορείας

αυτή Γεωργ. Χριστογεωργάκη, που δεν παρέδωσαν το αρχείο. Με τη λήξη του εμφυλίου πολέμου το Γυμνάσιο λειτούργησε και πάλι στα Άγναντα με τις 4 πρώτες τάξεις το 1949-50, με 5 τάξεις το 1950-51 και με όλες τις τάξεις το 1951-52.

Γ. Η ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΚΤΗΡΙΟΥ

Στο κεφάλαιο αυτό αφιερώνεται έκταση 46 σελίδων και αυτό σηματοδοτεί τη μεγάλη σημασία που είχε αυτή η «απονεμένη υπόθεση» κατά τον συγγραφέα.

Η πολιτεία, παρά το ότι ήταν υποχρεωμένη από το Σύνταγμα να κατασκευάζει κτήρια, για τα Τζουμέρκα δεν το έκανε, οπότε, για να λειτουργήσει Γυμνάσιο στ' Άγναντα, έπρεπε η Κοινότητα να κατασκευάσει κτήριο χωρίς επιβάρυνση του Δημοσίου. Έτσι η Κοινότητα νοίκιασε το κτήριο του Δημ. Δήμου όπου λειτούργησε το Γυμνάσιο μέχρι τον Οκτώβριο του 1943. Το κτήριο κάηκε από τους Γερμανούς και, όπως προαναφέρθηκε το Γυμνάσιο δεν λειτούργησε τα σχολικά έτη 1943 - 44 και 1944 - 45. Για την επαναλειτουργία του Γυμνασίου το Γενάρη του 1946 η Κοινότητα νοίκιασε κτήριο ιδιοκτησίας Στέλιου Σκουληκαρίτη.

Το πρόβλημα όμως της ανεπάρκειας αιθουσών οδήγησε την Κοινότητα Αγνάντων, με σύμφωνη γνώμη των κατοίκων, στην κατασκευή ιδιόκτητου κτηρίου, που θα παραχωρούσαν ακοφυλίζοντας στο Δημόσιο.

Στις σελίδες 242 - 245 θα βρούμε την ιστορική απόφαση της 22/12/1951 του Κοινοτικού Συμβουλίου Αγνάντων. Παρατίθενται επίσης πολλά άλλα αποδεικτικά στοιχεία που μας πληροφορούν για τις ενέργειες του Κοινοτικού Συμβουλίου, για τις δραστηριότητες της Ερανικής Επιτροπής

και της Σχολικής Εφορείας, για τις υποχρεωτικές χρηματικές εισφορές για την προσωπική εργασία των αρρένων άνω των 18 ετών, για τη μεταφορά υλικών από ντόπιους χωρίς αμοιβή, για τη προσωπική εργασία και οι μη παραχωρούντες τα κτήνη κ.α.

Η Άγναντα μετατράπηκε σε αληθινό εργοτάξιο. Αποτέλεσμα της παναγναντίτικης συμμετοχής ήταν σε 8 μήνες να είναι έτοιμο το ισόγειο με 3 αίθουσες διδασκαλίας που παραδόθηκε στη Σχολική Εφορεία, μήπως και επιτευχθεί χρηματοδότηση από το Δημόσιο αλλά εις μάτην. Η Κοινότητα συνεχώς χρηματοδοτούσε το έργο, παρά τα πενιχρά οικονομικά της. Το 1955 η Σχολική Εφορεία «προέβη εις την αγοράν κεράμων», για να ολοκληρωθεί το κτήριο.

Η κατασκευή περατώθηκε το 1959 που επιτέλεσε εδέησε η Νομαρχία Άρτας να χρηματοδοτήσει το έργο με 120.000 δραχμές και το Υπουργείο Παιδείας με 25.000 δραχμές.

Υπήρξε πολύ συγκινητική η προσφορά 2 Άγναντιτών μεταναστών από το Σικάγο για το ανεγειρόμενο κτήριο, τους οποίους η κοινότητα ανακήρυξε ευεργέτες.

Επίσης η κοινότητα ανακήρυξε Επίτιμο Δημότη τον Γυμνασιάρχη Θεόδ. Ροζάνη, διότι «εν τω προσώπω αυτού η κοινότης και ολόκληρος η περιοχή των Τζουμέρκων εύρε τον μόνον και θερμό υποστηρικτήν δια την προαγωγήν των συμφερόντων του Γυμνασίου και δια την ανέγερσιν του διδασκτηρίου εις ας δραστηριότης και θετικές ενεργείας του οποίου οφείλεται αυτή».

Η συνέχεια στο επόμενο φύλλο μαζί με τις ομιλίες και τις επιστολές των κ.κ. Κώστα Νικολάου, Χρίστου Τραχανά, Έλλης Παπαγεωργίου - Τσαμπούλα και Χρίστου Τούμπουρου.

Ξενιοπούλα Κοντογιάννη

Νατολέων Κατσούλης

«Τζουμέρκων Φωτογραφήματα»

Συνέχεια από τη σελίδα 4

τιές πίσω, στα δύσκολα εκείνα χρόνια του πατέρα τσοπάνη, αγωνιστή, μυλωνά, κτίστη, της φορτωμένης μνάς, της μνάς που αρμύγει την κασόκα μαζεύοντας το γάλα μέσα στο μπραγάτσι, με το κορμί σχεδόν διπλωμένο και το κεφάλι της πιο χαμηλά από το ύψος της κασόκας. Μας φτάνει που μάς γυρίζουν χρόνια πίσω, στην οικογενειακή εστία, στο τζάκι, όταν το χιόνι σκέπαζε για μήνες τα χωριά, τα σπίτια και τους δρόμους. Τότε που το φτυάρι ήταν μέσα από την πόρτα του σπιτιού για να χρησιμοποιηθεί το πρωί. Τότε, που μετρούσαμε τις κατάλευκες μέρες του χειμώνα, ακούραστοι, αγέρωχοι, αγναντεύοντας με αισιοδοξία τη ζωή. Τότε που οι άνθρωποι ζούσαν με τα λίγα, αλλά χαιρόνταν με όσα είχαν.

«Αυτή τη συναισθηματική αξία έχουν οι φωτογραφίες, αυτή την ιστορική αξία έχει το φωτογραφικό έργο του Κώστα Μαυροπάνου. Φωτογραφίες μοναδικές με την καλλιτεχνική διάισθηση του φωτογράφου. Σ' αυτές αποτυπώνεται, το μεγαλείο της φύσης, η φωτεινή ματιά του Τζουμερκιώτικου κόσμου, η αγάπη για τη γη του, τη δική του γη, που είναι ο τόπος του, που ζει απ' αυτή γι' αυτή. Αυτού του κόσμου που έμαθε να ζει με ελάχιστα, αλλά με ευτυχία, και να κερδίζει τη ζωή βήμα-βήμα με υπομονή και αγάπη.

«Η απλότητα και η λιτότητα του φωτογραφικού έργου του Κώστα Μαυροπάνου, εμπνέουν και είναι εκείνες οι έννοιες που συμπληρώνονται από την αυστηρότητα και τη διακριτικότητα. Έτσι το έργο συγκινεί, κρύβει και υποσχετεί περισσότερα από όσα δείχνει, αλλά ταυτόχρονα δείχνει ακριβώς όσα υποσχετεί και όσα κρύβει. Το φωτογραφικό έργο μάς μεταφέρει νοερά στο Τζουμερκιώτικο κάλλος της φύσης, στην Τζουμερκιώτικη λεβεντιά και πάλι με ένα κλικ την απόλυτη ελευθερία του αετού στο πέταγμά του, πάνω από τα σμιλεμένα βράχια και τα τρεχούμενα νερά. Εκεί μέσα στην απόλυτη γαλήνη, όταν η ομίλη που απλώνεται τυλίγει στο πέπλο της, πεύκα, έλατα, τρεχούμενα νερά και βουνοκορφές, μέσα στην απεραντοσύνη. Μας μεταφέρει στις ανθρώπινες χαρές, στους γάμους και στα πανηγύρια. Εκεί που μια ψυχική αντίμωμε μια άλλη, νιάτα φωτεινά, μέσα από τα κалντερίμια ή τους λασπόδρομους με τη συνοδεία της μουσικής κομπανίας.

«Σε παροτρύνουμε και σε παρακαλούμε, φιλε Κώστα, να συνεχίσεις το δύσκολο δρόμο που διάλεξες στη ζωή σου,

προσφέροντας σε όλους εμάς τις καλλιτεχνικές σου εμπνεύσεις. Η Ιστορία, η Λαογραφία, ο Πολιτισμός των Τζουμέρκων σε θέλει πρωτοπόρο. Το έργο σου, που αποτυπώνει την περηφάνια του Τζουμερκιώτικου λαού, την αγωνία του οικογενειάρχη, τον ιδρώτα του πατέρα και της μνάς, το άγγιγμα της ψυχής του νιου και της νιαις, τα χρώματα της φύσης, τις αντιθέσεις της φύσης, το φως του ήλιου, το σκάλισμα της πέτρας από το μάστορα, τα μάτια που μιλάνε χωρίς να ακούγονται, τα πρόσωπα τα σκαμμένα από τον πόνο, τα χαρούμενα και θλιμμένα τραγούδια, δίνουν σε όλους μας αναμνήσεις και δυνάμεις να μεταλαμπαδεύσουμε στις νεότερες γενιές την αγάπη για τον τόπο μας. Είσαι και έτσι θα μείνεις, ο πιο αυθεντικός ιστορικός λαογράφος της περιοχής μας. Περιγράφεις με λεπτομέρειες μια ολόκληρη ζωή, μια ολόκληρη περιοχή».

Θερμό συγκαρτήριό!»

Τις επόμενες ημέρες οι τοπικές Εφημερίδες, ραδιοφωνικοί και τηλεοπτικοί σταθμοί εκθείασαν το έργο και έγραψαν ή είπαν πολλά καλακατικά λόγια γι' αυτό.

Ο «Ταχυδρόμος» σε δι-σέλιδο αφιέρωμα αναφέρθηκε στην Έκθεση με τον τίτλο «Τα κλικ στις μεγάλες του αγάπες» και δημοσίευσε ολόκληρη την ομιλία του υπογράφοντος. Η «Ήχώ της Άρτας» έγραψε ολόκληρη τη συνέντευξη του Κ. Μαυροπάνου με τον τίτλο «Γοήτευσαν οι μορφές και τα σχήματά τους». Ο «Μαχητής» έγραψε με τίτλο «Φωτογραφίες με συναισθημα από τον Κώστα Μαυροπάνο». Ο Νίκος Β. Καρατζένης, φιλόλογος έγραψε στη «Φωνή του Αγρότου»: «Μια περιδιάβαση στα Τζουμέρκων φωτογραφήματα».

Αυτά και πολλά άλλα είπαν και έγραψαν. Όμως εκείνο που σε όλες τις παρόμοιες εκδηλώσεις, έχει μεγαλύτερη σημασία είναι αυτά που δε λένε, αλλά σκέφτονται οι επισκέπτες. Ας ήταν δυνατό να μεταφέρουμε με το γραπτό λόγο το θαυμασμό, την έκσταση, τον ενθουσιασμό που εκδήλωναν όταν στέκονταν μπροστά σε κάθε φωτογραφία. Ποιες τάχα αναμνήσεις, ποια βιώματα, ποιοι στοχασμοί, ποιες θύμισες περνούσαν σαν αστραπή από το μυαλό τους; Οι νεότερες γενιές τι τάχα συνειρμούς να έκαναν; Πώς σύνδεσαν το παρελθόν με το σήμερα, με το αύριο; Οι σκέψεις αν δεν εκφραστούν δε μπορούν να γραφούν, ίσως όμως μαντεύονται.

Κώστας Αρ. Παπακίτσος

ΔΗΜΟΣ ΑΓΝΑΝΤΩΝ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΑΓΝΑΝΤΙΩΝ ΑΘΗΝΑΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2009

- 6 έως 10 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΩΡΑ 17.30 Στο Γυμνάσιο Αγνάντων «ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ» Παιδικό 5 Χ 5 «ΒΟΛΕΪ» Γυναικών
- 8 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΩΡΑ 10.00 Στην πλατεία Αγίου Γεωργίου «ΑΘΛΟΣ JUNIOR» ΤΡΕΞΙΜΟ Από 5 έως 16 ετών
- 9 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΩΡΑ 10.00 Στο Γυμνάσιο Αγνάντων «ΑΘΛΟΣ JUNIOR» ΠΟΔΗΛΑΤΟ - ΤΟΣΕΒΟΛΙΑ - ΡΑΠΕΛ
- 10 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΩΡΑ 10.00 Στην πλατεία Κοιμήσεως Θεοτόκου «ΤΟΥΡΝΟΥΑ» ΤΑΒΑΙ - ΠΙΝΓΚ ΠΟΝΓΚ Από 5 έως 96 ετών
- 11 έως 14 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΩΡΑ 17.30 Στο Γήπεδο Καταράκτη «ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ» 11 x 11 - Εφήβων και Ανδρών
- 11 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΩΡΑ 9.00 Στον Αη Γιάννη στο Ζήφκο «ΕΚΔΡΟΜΗ» με φαγητό ποτό και χορό. Από 5 έως 96 ετών.
- 12 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΩΡΑ 9.00 Στο Γεφύρι της Πλάκας «RAFTING» Από Γέφυρα Αμπελοχωρίου.
- 13 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ Στην πλατεία Αγίου Γεωργίου «ΕΚΘΕΣΗ» ΣΩΓΡΑΦΙΚΗΣ Από 5 έως 96 ετών
- 13 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ Διαγωνισμός φαρέματος στον Άραχθο
- 14 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ Στην πλατεία Κοιμήσεως Θεοτόκου «ΧΟΡΩΔΙΑ» και συναυλία από παιδιά του χωριού

Όσοι Αγναντίτες επιθυμούν να συμπεριληφθούν στο ΑΛΜΠΟΥΜ φωτογραφιών που θα εκδώσει η Αδελφότητά μας, να μας στείλουν το ταχύτερο φωτογραφίες των μελών των οικογενειών τους που βρίσκονται ή όχι στη ζωή για να συμπεριληφθούν. Η αποστολή επείγει. Τηλ.: 210-3313067.